

STANOVISKO

Českomoravské konfederace odborových svazů
k návrhu zákona
o statusu veřejné prospěšnosti

Obecně k návrhu:

Českomoravská konfederace odborových svazů **odmítá návrh zákona jako celek a požaduje jeho stažení z legislativního procesu a přepracování.**

1. Podle návrhu zákona by status veřejné prospěšnosti nemohly získat odborové organizace a také celá řada dalších občanských sdružení (spolků podle právní úpravy nového občanského zákoníku), které vyvíjejí činnost v zájmu svých členů a mají příjmy z příspěvků svých členů. **Odborové organizace ve významném rozsahu vyvíjejí veřejně prospěšnou činnost nejen v zájmu svých členů, nýbrž v zájmu všech zaměstnanců** (tj. i odborově neorganizovaných), jako je tomu např. jejich působení v rámci kolektivního vyjednávání či v rámci kontrolní činnosti v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, **popř. vykonávají činnosti uvedené v § 320 až 323 zákoníku práce v zájmu všech obyvatel České republiky** (projednávají návrhy zákonů a ostatních právních předpisů, ale i nelegislativních opatření vlády a ostatních ústředních správních orgánů týkajících se zájmů všech pracujících, tj. včetně osob samostatně výdělečně činných, nezaměstnaných, důchodců, osob se zdravotním postižením, popř. jiných osob ocitajících se ve zvlášť zranitelném postavení, dbají o dodržování zákoníku práce, zákona o zaměstnanosti a předpisů o BOZP apod.).

Veřejně prospěšnou činností naplňující vymezení pojmu veřejná prospěšnost v § 146 občanského zákoníku je nesporně i účast odborových organizací na tripartitních jednáních s vládou a zástupci zaměstnavatelů, jejich působení v tripartitně fungující Mezinárodní organizace práce a jejím kontrolním mechanismu, v rámci evropského legislativního procesu (prováděného Komisí a dalšími institucemi EU, popř. v rámci autonomního vyjednávání evropských sociálních partnerů o rámcových dohodách, které se stávají součástí *acquis communautaire ad.*) **a evropského sociálního dialogu**, kde rovněž hájí a zastupuje zájmy zaměstnanců, popř. občanů v širokém spektru projednávaných otázek.

Předložený návrh zákona sice proklamuje možnost všech právnických osob získat status veřejné prospěšnosti, ale restriktivně nastavené podmínky (především v § 3) tomu neodpovídají, zejména díky koncepci, která zužuje vymezení veřejné prospěšnosti uvedené v § 146 občanského zákoníku. Ten nevyžaduje, aby veřejně prospěšná činnost v pojetí tohoto ustanovení byla vykonávána jako výlučná činnost právnické osoby. ČMKOS v této souvislosti upozorňuje, že občanský zákoník si je velmi dobře vědom specifického postavení odborových organizací, a proto na ně vztahuje v § 3025 ustanovení o právnických osobách a spolku (obdobně též, pokud jde o organizace zaměstnavatelů) přiměřeně jen v tom rozsahu, v jakém to neodporuje jejich povaze zástupců zaměstnanců a zaměstnavatelů (tj. v obou případech nejen svých členů) podle mezinárodních smluv, kterými je Česká republika vázána, a které upravují svobodu sdružování a ochranu práva svobodně se sdružovat (viz. zejména úmluvy Mezinárodní organizace práce č. 78 a 87, ratifikované Českou republikou).

ČMKOS proto požaduje, aby předložený návrh zákona toto specifické postavení a poslání odborových organizací respektoval a uvedl, obdobně jako je tomu v citovaném ustanovení § 3025 občanského zákoníku, že „Odborové organizace nabývají status veřejné prospěšnosti ze zákona“, tj. o jejich povaze by v souladu s uvedenými mezinárodními ratifikovanými smlouvami nerozhodoval soud; Skutečnost, zda se v daném případě jedná nebo nejedná o odborovou organizaci, vyplývá z naplnění podmínek obsažených v uvedených mezinárodních smlouvách, které jim zajišťují s ohledem na jejich specifickou úlohu v demokratickém systému plnou autonomii v jejich vnitřních záležitostech, kterou nemůže vnitřní zákonodárství členských zemí Mezinárodní organizace práce (tj. ani České republiky) omezit. ČMKOS zdůrazňuje, že nový občanský zákoník tyto skutečnosti plně respektuje, a proto je musí respektovat i jeden z důležitých souvisejících zákonů, který si klade implementaci nového soukromého práva za cíl. **Tato připomínka je zásadní.**

2. ČMKOS poukazuje na administrativní náročnost navrhované právní úpravy, a s tím spojené náklady všech zúčastněných stran, a také na další zatížení již dnes přetížených soudů agendou zaváděnou navrhovaným zákonem. Návrh zákona počítá s tím, že veřejně prospěšné právnické osoby mají příjmy z dotací a grantů, ale ne z příspěvků svých členů. Navržený zákon počítá s tím, že daňové úlevy budou mít do budoucna pouze právnické osoby se statutem veřejné prospěšnosti získaným na základě restriktivních podmínek obsažených v navrhovaném zákoně.

Daňové výhody by tak podle navrhované úpravy ztratily nejen odborové organizace, ale i většina neziskově působících občanských sdružení, tedy právnické osoby, které nesporně vykonávají důležitou a pro život občanů této země v mnoha případech nenahraditelnou veřejně

prospěšnou činnost, ale mají příjmy z příspěvků svých členů. Navrhovaná změna právní úpravy **by byla pro uvedené právnické osoby doslova likvidační, je drastickým zásahem do fungování občanské společnosti demokratického státu a mj. zpochybňuje zásadním způsobem proklamované cíle nového občanského zákoníku.** Je i jedním z hlavních důvodů spočívajících v neexistenci potřebné kvalitní a promyšlené legislativy související s přijetím nového občanského zákoníku, pro které i **ČMKOS požaduje odložení účinnosti nového občanského zákoníku.**

Podle našeho názoru je záměrem navrženého zákona likvidace neziskového sektoru včetně odborových organizací. V konečném důsledku návrh zákona povede i k likvidaci občanské společnosti. ČMKOS proto s takto navrženou úpravou zásadně nesouhlasí.

3. ČMKOS dále odkazuje na své stanovisko k návrhu zákona o změně daňových zákonů v souvislosti s rekodifikací soukromého práva hmotného a dalších souvisejících změnách, zejména na připomínky k návrhu novely zákona o daních z příjmů:

k § 4 odst. 1 písm. k) bod 2. (podle kterého by podpora nebo příspěvek z prostředků fundace, spolku nebo odborové organizace byly od daně z příjmu osvobozeny pouze v případě, pokud se nejedná o poplatníka, který je členem nebo zaměstnancem těchto právnických osob),

k § 15 odst. 7 (podle kterého se ruší daňové zvýhodnění zaplacené části členského odborového příspěvku),

zejména k § 17a (podle kterého odborové organizace nejsou výslovně uvedené jako veřejně prospěšný poplatník, s čímž pak souvisejí další otázky, jako například položky snižující základ daně z příjmů a povinnost podávat daňová přiznání).

ČMKOS proto požaduje, aby s ohledem na výše uvedené mezinárodní závazky České republiky odborové organizace (a organizace zaměstnavatelů), a s ohledem na veřejně prospěšný charakter a jejich nezastupitelnou funkci při fungování demokracie, byly v oblasti daní podrobeny obdobnému režimu, jaký je navrhován pro politické strany. Je si vědoma, že předkladatelem návrhu zákona o změně daňových zákonů je Ministerstvo financí, ale tento návrh zákona úzce souvisí s předkládaným návrhem zákona o statusu veřejné prospěšnosti a s harmonizací české právní úpravy v souvislosti s přijetím nového občanského zákoníku. **ČMKOS proto považuje záměr, že tyto dva návrhy zákonů byly předloženy nezávisle na sobě bez potřebné koordinace, za příklad nedostatečné a nepromyšlené implementace nového občanského zákoníku. Tato připomínka je zásadní.**

4. ČMKOS proto požaduje, aby koncepce zákona byla změněna tak, aby právo získat status veřejné prospěšnosti měl každý subjekt neziskového sektoru, a aby odborové organizace vykonávající činnost, která spočívá v obhajobě hospodářských a sociálních zájmů svých členů, všech zaměstnanců a dalších skupin občanů, byla navrhovaným zákonem výslovně uznána jako veřejně prospěšná činnost z důvodů uvedených výše. ČMKOS v této souvislosti uvádí, že obdobně požádala výslovně uvést odborové organizace ve výčtu veřejně prospěšných poplatníků v návrhu novely zákona o daních z příjmů.

5. ČMKOS dále požaduje, aby veřejně prospěšná činnost byla definována svým obsahem, a ne jako činnost pro předem neurčený počet příjemců z řad veřejnosti.

Všechny připomínky uvedené v tomto stanovisku považuje ČMKOS za zásadní.

V Praze dne 1. března 2013